

**Гакалець Тетяна Михайлівна,
Клименюк Юлія Михайлівна**

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

МАТЕМАТИЧНА ОБДАРОВАНІСТЬ ТА ПОДАЛЬШИЙ ЇЇ РОЗВИТОК НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Розбудова державності в Україні зумовила нові тенденції в розвитку освіти. З'явилася нагальна потреба суспільства у вихованні обдарованих, інтелектуально, творчо і духовно розвинених громадян.

Кожна дитина по-своєму неповторна. Вона приходить у цей світ, щоб творити своє життя, знайти себе: хтось здібний до музики, образотворчого мистецтва, художньої праці, хтось до математики, хтось пише вірші, оповідання. Скільки дітей - стільки й здібностей, які залежать від психолого-фізіологічних особливостей людини, соціального оточення, сім'ї та школи.

Сукупність ряду здібностей, що обумовлює особливо успішну діяльність людини у визначеній області знань і виділяючи її серед інших осіб, що навчається тій чи іншій діяльності, виконуючих її в тих же умовах, називається *обдарованістю*.

Математична обдарованість виявляється в розумовій діяльності людини у вигляді специфічних здібностей при одержанні, переробці, збереженні і використанні математичної інформації. У структурі здібностей математично обдарованих дітей виділяють такі компоненти:

- ✓ здібність до сприймання математичного матеріалу, усвідомлення структури задачі;
- ✓ здібність "схоплювати" задачу загалом, в цілому, не втрачаючи з виду всіх її даних;
- ✓ здібність до розумового орієнтування у відшуканні шляхів розв'язання задачі, з'ясування логіки доведення;
- ✓ здібність до логічного мислення;
- ✓ здібність до математичної абстракції, до швидкого і широкого узагальнення математичного матеріалу;
- ✓ здібність до швидкого згортання міркувань під час розв'язання задач;
- ✓ здібність легко і швидко переключатися з однієї розумової операції на іншу, прояв гнучкості мислення, вміння знаходити декілька розв'язків однієї і тієї ж задачі;
- ✓ здібність знаходити найбільш раціональні шляхи розв'язання задач, прагнення до простоти і ясності їхнього розв'язку;
- ✓ здібність легкого і вільного переключення з прямого на обернений хід думки, від розв'язання прямої задачі до розв'язання оберненої;
- ✓ здібність до тривалого і захопленого заняття математикою, низька стомлюваність і висока працездатність [4, с. 78-82].

Математично здібних і обдарованих дітей характеризує особливе математичне спрямування розуму, своєрідна схильність знаходити логічний і математичний зміст у багатьох явищах дійсності, усвідомлювати і сприймати явища навколишнього світу через призму логічних і математичних категорій і відношень. Було встановлено, що психічну діяльність обдарованих дітей характеризують такі загальні риси особистості:

- ✓ надзвичайно ранній прояв високої пізнавальної активності і допитливості, прагнення відкрити і досліджувати нове;
- ✓ глибока зацікавленість і потреба в узагальненому підході до проблеми, пошуку і поясненні суті того, що відбувається;
- ✓ швидкість і точність виконання розумових операцій, сформованість навичок логічного мислення;
- ✓ значна працездатність, висока стійкість уваги і відмінна пам'ять;
- ✓ багатство активного словника, швидкість і оригінальність вербальних (словесних) асоціацій, багата фантазія;

- ✓ яскраво виражена установка на творче виконання завдань, винахідливість;
- ✓ оперативне володіння основними компонентами загальнонавчачючих умінь [2, с. 48-49].

Педагогіка розвитку особистості у своїх основах спирається і враховує особистісні властивості дітей, що виявляються в специфіці і спрямованості їхнього мислення, сприйманні, пам'яті, психомоторних функціях тощо. Найбільш яскраво ця ідея відбита в індивідуалізації навчання, що має багату історію і досвід упровадження. Незважаючи на різноманітне тлумачення в науці її ототожнюють, часом, із поняттям диференційованого навчання. Індивідуалізація навчання розглядається в трьох аспектах:

а) з позиції процесу навчання, як вибір різноманітних форм, методів, засобів і прийомів, що сприяють підвищенню ефективності навчання учнів;

б) з позиції змісту навчання, при упорядкуванні навчальних планів, індивідуалізованих програм, навчальної і методичної літератури, доборі спеціальних завдань, що відбивають сферу пізнавальних здібностей і особливості мислення обдарованих дітей;

в) з позиції побудови шкільної системи освіти, як умова формування різноманітних спеціалізованих шкіл і селективних класів, які дозволяють обдарованим учням реалізувати свій творчий потенціал і забезпечити подальший розвиток своїх здібностей.

Спір про те, чи створювати для обдарованих дітей спеціальні школи і класи або ж доцільніше навчати їх у звичайних змішаних класах, залишаючи таланту можливість пробиватися самому, після тривалих дискусій був вирішений на користь створення спеціальних селективних класів, що функціонують у структурі масової школи. Ця ідея була покладена в основу організаційної побудови методичної системи роботи вчителя з математично обдарованими дітьми [1, с. 8-13].

Сучасна школа повинна враховувати і розвивати особистісний потенціал обдарованості кожної дитини, зокрема її математичні здібності, вже на ранніх етапах навчання в основній школі.

Індивідуалізація навчання математики шляхом запровадження диференційованих форм організації навчального процесу, зокрема завдяки створенню селективних класів для математично обдарованих дітей, дозволяє забезпечити належний розвиток їх математичних здібностей і сприяє самореалізації їхнього інтелектуального потенціалу в обраній сфері знань.

Список використаної літератури

1. Анджейчак А. Психолого-педагогічні умови формування творчої особистості дитини в освітньо-виховних закладах // Обдарована дитина. - 2000. - №5. - С.8-13.

2. Колінець Г.Г. Структура дослідницьких здібностей у школярів // Психологічні аспекти розвитку здібностей та творчої обдарованості в дошкільному та шкільному віці. – Матеріали міжрегіональної конференції “Психологічна наука і сучасний заклад народної освіти”. – Частина 4. – Запоріжжя, 1994. – С. 48-49.
3. Метельський Н.В. Пути совершенствования обучения математике: Пробл. современной методики математики. – Мн.: Университетское, 1989. – 160 с.